ÚTJELZŐ

AZ EVANGÉLIKUS TANÍTÁS SUMMÁJA. ÖSSZEFOGLALTA AZ 1947-ES LUNDI KONFERENCIA SZÁMÁRA SVÉD TEOLÓGUSOK TANULMÁNYI CSOPORTJA, AULEN GUSZTÁV PÜSPÖK VEZETÉSÉVEL.

FORDÍTOTTA:

SZABÓ JÓZSEF
PÜSPÖK

*

AZ UJ HARANGSZÓ AJÁNDÉKA

*

GYŐR, 1948. HARANGSZÓ VÁLLALAT KIADÁSA

MEGJELENT ANGOL NYELVEN A THE LUTHERAN 29. ÉVF.
44. ÉS 45. SZÁMÁBAN.

„Az egyház igazi kincse Isten dicsőségének és kegyelmének szentséges evangélioma.“

Luther fenti mondata az evangélikus egyház állandó vezércsillaga. Az evangélikus egyháznak ebben az összezavarodott világban mélységesen éreznie kell e kincs *megőrzésére* és Isten Krisztusban lett dicsőséges kegyelme *hirdetésére* hivatott felelősségét.

A *mi* nemzedékünk minden előzőnél jobban megtanulta, hogy az emberiség hogyan tépi szét és teszi tönkre magát, ha *Istennek hátat fordít.* Az írás szerint: „Mert bár az Istent megismerték, mindazáltal nem mint Istent dícsőítették őt, sem néki hálákat nem adtak: hanem az ő okoskodásaikban hiábavalókká lettek és az ő balgatag szívök megsötétedett... És amiképpen nem méltatták az Istent arra, hogy ismeretökben megtartsák, azonképpen odaadta őket az Isten méltatlan gondolkodásra, hogy illetlen dolgokat cselekedjenek.“ Róma 1, 21, 28.

A mi nemzedékünk keservesen megtapasztalta ezeknek az igéknek az igazságát. Mi tudjuk, mit jelent hozzátartozni egy olyan emberiséghez, amelyet a bűne miatt Isten *halálos ítélettel* kárhoztatás alá vont. Mi magunk is minden porcikánkkal hozzátartozunk ehhez az emberiséghez. Sorsa a mi sorsunk. Egyikünk sem vonulhat félre, mintha közünk se volna hozzá. Bűne s nyomorúsága a *mi* bűnünk és a *mi* nyomorúságunk. Megvalljuk Isten előtt testületi bűnünket s együtt állunk az ő ítélete alatt.

De — Istennek hála — mi nemcsak a bűn és halál zsarnoksága alatti ó-emberséghez tartozunk. Isten, mikor Krisztust, mint Megváltót és Urat, új teremtés fejét feltámasztotta, emberi nemünknek *új kezdetet* adott. E világ sötétségének kellős közepén fénylik az ő örök világossága. *E világ* szenvedései közepette *új világ* gyermekeiként élhetünk hitben, szeretetben és reménységben.

Hit által Istennek Krisztusban lett örök szeretetét vesszük, *szeretet* által kölcsönös szolgálatban továbbítjuk azt; Isten dicsőségének a *reménységében* pedig szorongattatások között is örülni tudunk. Mert a szorongattatás is hozzátartozik Isten útjaihoz, melyeken dicsőségéhez vezet.

Az *evangéliom* Isten Krisztusban lett hatalmas művének a proklamációja. Isten Krisztus által emberi létünkbe történt *betörésének* a híre. Üzenet arról, hogy Isten a mi korunkban hogyan kezdett el egy új korszakot, amely Krisztus visszatérésének a dicsőségében teljesedik majd meg.

Ha azt kérdezzük, hogy mi *erőtlenítette* meg annyira a mi korunkban a keresztyén igehirdetést, akkor azt kell felelni, hogy az utóbbi századok növekvő *szekularizációja*, amely egyre jobban elhomályosította a bibliai *új világkorszak* gondolatát. Mert ennek következtében a látás összezsugorodott és az emberi élet a jelenvaló világ korlátai közé szorult. *Ez* a világ, *ez* a korszak lett az emberek szemében az egyetlen számbaveendő valóság. Ennek a szekularizálódott látásnak a nyomorító hatása alól még a teológia és az igehirdetés sem volt képes kivonni magát.

Két káros következménye van annak, ha az emberek nem számolnak többé az eljövendő világkorszak valóságával. Először is megnyomorodik és tisztára e-világi üggyé zsugorodik maga a keresztyén üzenet. Másodszor pedig az e-világi életre úgy tekintenek, mint amellyel Istennek nincs mit kezdenie. Következésképpen Isten igéje — úgy is, mint evangéliom s úgy is, mint törvény értelmét veszíti. Az evangéliom egyszerűen *lelki harmóniává*, a törvény pedig e harmónia megszerzésének eszközévé, vagy a személyes és szociális élet számára szóló evilági *elvek* gyűjteményévé válik. Holott az őskeresztyénség és Luther szerint az emberi élet *egésze* Istent illeti, úgy hogy szekuláris életszféráról szó sem lehet. A mai ember viszont elveszítette azt a látását, hogy Isten *beleavatkozik a mindennapi* emberi életbe s éppen ott viszi végbe az ő munkáját. Mintha Isten csupán a vallás területén volna érdekelve. Így a vallás az élet egyik *külön részlege* lett, a többi *egyéb* mellett.

Ez a hamis felfogás torz mozzanatokat támasztott a lutheri világnézetben. Ez szülte pl. a szekuláris élet *autonómiájának* elméletét, a hivatás szekularizált eszméjét, ez felelős a „teremtési rendek" és Luther két birodalomról szóló doktrinájának helytelen értelmezéséért.

A reformáció nagy érdeme, hogy egészen komolyan vette az evangéliom üzenetét: Isten a Krisztusban *valóban* belenyult emberi életünkbe s általa új világkorszak kezdődött. Az evangélikus egyház jelenkori feladata, hogy a gondolat és élet szekularizáció-okozta zűrzavarában ezt az üzenetet ismét komolyan *megfontolja* és a maga teljességében *közvetítse*.

* * *

Akinek a Krisztusban lett új világkorszak valóság, annak a számára az is világossá válik, hogy mit jelent a „régi korszak". Az tudja, hogy a világban uralkodó zűrzavar nem puszta véletlen s nem a szerencsétlen körülményeknek, vagy egyes személyek, helytelen cselekvésének tulajdonítandó. Hanem ez a zűrzavar inkább abban

a tényben gyökerezik, hogy Isten tulajdon világa *elidegenedett* Istentől, tőle való *függetlenségre* törekedve, iránta való *közönyre* vagy ellene való *lázadásra* vetemedve s ezért az emberi élet ellenségeinek, a bűnnek és halálnak pusztító hatalma alatt nyomorog.

A világ mai zűrzavara a nem keresztyének előtt éppen olyan nyilvánvaló, mint a keresztyének előtt. De akik az emberi életet nem tudják az evangéliom világosságában szemlélni, azoknak ez a zűrzavar *vigasztalan* és *megoldhatatlan* talánynak látszik, hacsak nem átmeneti rossznak tartják csalóka optimizmussal.

A keresztyén ismeri e zűrzavar *mélyebb* okait, de ez nem azt jelenti, hogy magát azon kívülállónak tartja. Maga is bele van ágyazva az ó-emberség kapcsolataiba, osztozva annak okaiban és okozataiban. De neki egy egészen *más* kapcsolata is van. Jézus Krisztus eljött s vele minden újjá lett. Isten a Krisztust mindenek Urává rendelte s ezzel a régi hatalmasságok erejüket vesztették. Isten e világ *kellős közepén* felállította az ő királyságát. Krisztus halálával és feltámadásával Isten haragja elvétetett, a bűn adóssága kiegyenlítést nyert s a halál ereje megtört. Aki hisz Krisztusban, nincsen többé a bűn és halál uralma alatt, hanem a feltámadás és élet új korszakának lett a részesévé. Bűnből igazságra jutott, a törvény rabszolgaságából kegyelemre, halálból életre s mindez azért, mert Krisztus—Urunkká lett, „aki engem elveszett és elkárhozott embert megváltott a bűntől, a haláltól és az ördögnek hatalmától megszabadított s magáévá tett, hogy egészen az övé legyek . . .“

A keresztyén ember így *két* világ polgára. „Ádámban“ a régi korszakhoz tartozik és az elveszett emberiség tagja. „Krisztusban“ pedig az új korszakhoz tartozik és tagja Krisztus egyházának, testének, melynek feje maga Krisztus. Ezért a keresztyén ember, ameddig csak e világon él, *szakadatlan küzdelemben* él a bűn és az egész ó-világ ellen, bár annak a hatalma Krisztus által megtörött. Ez a *feszültség* mindaddig tart, míg az új világkorszak dicsőségében meg nem teljesedik.

Evangélikus egyházunk a maga evangéliom-prédikálását az *Írások bizonyságaiból* eredezteti. Az ó- és újtestámentom szent iratai az egyetlen forrása és mértéke annak az üzenetnek, amelyet az egyháznak proklamálnia kell. Az evangéliom hírdetése a maga keresztyén tisztaságát csak az isteni igéhez való tántoríthatatlan *hűséggel* őrizheti meg.

Az Írás a maga *egészében* tesz Krisztusról bizonyságot. Az ószövetség, mint „eljövendő“-ről tesz bizonyságot róla. Legmélyebb értelme csak Isten Krisztusban elvégzett művének a fényében érthető meg, — amiről az újszövetség tesz tanubizonyságot. Viszont az újszövetségre nézve is igaz, hogy igazán csak az ószövetséggel való kapcsolatában érthető meg, az ott tett ígéretek megteljesedéseként. Így minden *Krisztusra* néz, fut és központosul.

Az Írásnak ez az Isten művéről szóló üzenete egyúttal *cselekedet* is. S ennek az üzenetnek a tiszta hírdetése azt jelenti, hogy Isten *folytatja* köztünk a maga művét. Mikor az evangéliom munkába kezd, vele Isten az embert a sötétség hatalmától szabadítja meg s helyezi bele az új emberségbe, melynek ura és feje Krisztus.

Mivel az Írás a mi időnkben és terünkben tényleg megtörtént *esemény* tudósítása, Istennek üdvösségünkre tényleg megtett *cselekedetének* híradása, igen fontos, hogy az a híradás megőrizze lényegszerű fontosságát s *romlatlan* alakban jusson hozzánk. Amikor evangélikus egyházunk Luther példája nyomán olyan nagy súlyt helyez a tiszta tanra, ezt nem abban az *intellektuális* értelemben teszi, mintha az evangéliom merő teoretikus doktrina volna. Ellenkezőleg, egyházunk éppen azért teszi ezt, mert tudatában van az evangéliom *életfontosságú* üzenetszerűségének s mert exisztenciálisan van érdekelve abban, hogy ezt az üzenetet el ne torzítsák. Amikor Isten szól hozzánk, fontos, hogy *jól* hallgassunk oda a mondanivalójára és igéjét össze ne zavarjuk saját *emberi* gondolatainkkal. Amikor Isten Krisztusban az ő békessége szövetségét kínálja nekünk, azt pontosan úgy kell vennünk, ahogy éppen kínálja.

Ennek érdekében elsőrendű fontosságú az Írás *pontos* tolmácsolása. Isten Krisztusban elvégzett művének az üzenete *állandó* és *tiszta*. Az csak akkor zavarosodik meg, ha az ember tolmácsolás közben a *saját* gondolataiból és vágyaiból indul ki s engedi, hogy ezek határozzák meg az Írás értelmét.

Az egyház történetében gyakran megtörtént, hogy emberek magára az üzenetre való figyelés helyett, *mögötte* kutattak valami mélyebb értelmet, a Szentlélek bizonyságtételét arrogálva ez értelemfirtatásuk forrásául. A mi evangélikus egyházunk *elveti* az efféle önkényes interpretálást s az ige tiszta, egyszerű értelmére való odahallgatást követel. Hitvallási irataink így állítják azt, hogy az Írás önmaga tolmácsa. *Ebben* az üzenetben és üzenettel, ahogy az pontosan az igében van adva, — vehetem én Isten kegyelméből a Szentlelket, aki *csak* az igében beszél és adatik. Az igén kívüli és attól függetlenített lélek, *nem* Isten Szentlelke.

* * *

Isten igéjének *kettős* alakja van — evangéliom és törvény.

Az egyház igazi kincse az evangéliom, a Krisztusról s általa Isten megkezdett új uralmáról, az új teremtésről szóló üzenet. Mikor az evangéliumot hittel vesszük, új világkorszakba lépünk, ahol Krisztusban s minden kegyelmében *részesedünk*.

Az Ágostai Hitvallás gyülekezetei századokon át bátran hirdették ezt. „Hasonlóképpen tanítják, hogy az emberek nem igazulhatnak meg Isten előtt saját erejükből, érdemükből vagy cselekedeteikből, hanem ingyen igazíttatnak meg Krisztusért hit által, ha hiszik, hogy

Isten őket kegyelmébe fogadja és bűneiket megbocsátja a Krisztusért, ki halálával bűneinkért eleget tett. Ezt a hitet tudja be Isten előttem való igazságul."

Csak *ez* az evangéliom *maga* építheti Krisztus egyházát a földön, az egyházat, amely az Ő teste s amelyben minden tag drága és nélkülözhetetlen. Az egyház sajátos feladata az evangéliom proklamálása, Krisztus királysága örömhírének a hirdetése. Az evangéliom pedig magában foglalja Krisztus *teljes* királyságát, hiszen „ahol bűnbocsánat van, ott élet és üdvösség is van."

Mivel az egyház feladata Isten *teljes* akaratának a hirdetése, azért a törvényt is prédikálnia kell. A törvényben az Isten változhatatlan szent akaratával kerülünk szembe. A törvény *eszköz* Isten kezében, ezzel tartja féken a gonoszt. Nem minthogyha a törvény kiírthatná a gonoszt, mert ezt csak Krisztus teheti meg az Ő országában, hanem a törvény emlékeztet arra, hogy Isten nem mondott le királyi igényéről e jelen korszakban sem, ahol pedig a gonosz cselekszi a maga akaratát. Isten a törvény által létesíti az egyéni és társas életben azt a külső rendet, amely nélkül az emberi közösség tönkremenne.

Mikor Istennek a törvényben kifejezett akarata *letörni* igyekszik az emberben szembeszegülő akaratot, egyúttal azt is megmutatja, hogy önakaratunk milyen korlátozott. Éppen az Isten nekünk szóló parancsaként komolyan vett törvény mutatja meg bűnünket és *üz* bennünket Krisztushoz. Aki hiszi az új világkorszak valóságát, nem eshetik áldozatul annak a hamis elvnek, mintha az életnek volna Isten szuverén uralma alól *kivont*, csak egyetlen szférája is.

* * *

Hogy az evangéliom és a törvény mindig hangozzék, adta Isten az egyháznak az *igehirdetői* és *szentségszolgáltató hivatalt*. Természetesen *minden egyes* hívőnek joga és kötelessége bizonyságot tenni szóban és cselekedetben Krisztusról s hogy mit tett érte Isten a Krisztusban. Mégis az egyházi tisztet csak azok gyakorolhatják, akikre azt az egyház a jórend érdekében az ige vezetése alatt *rábizza*.

Az egyházi hivatal azonban a maga authoritását mégsem *alulról* eredezteti, mintha azt bizonyos embercsoportok ruházhatnák azokra, akik kedvük szerint prédikálnak. Sőt, továbbmenően a szolgálat töretlen *successiója* sem garantálhatja a valódi igehirdetést. Az egyházi tiszt authoritása dolgában is maga a keresztyén üzenet a döntő. A szolgálat csak akkor igeszolgálat, ha Isten evangéliumának és törvényének a szolgálata. Ebből következik, hogy az egyházi szolgálatot állandóan az ige *próbája* alá kell helyezni. Azt is jelenti ez, hogyha az igehirdető az igét tisztán és igazán nyujtja, ezt azzal a bizakodással teheti, hogy Krisztus követeként általa *Isten maga* szól (deus ipse loquens), a gyülekezetnek pedig az üzenetet Isten tulajdon szavaként kell vennie, mint ahogy csakugyan az.

Az ige szolgálata tehát azt a hatalmas megbízatást kapta, hogy a zűrzavar és válság világában emberi gondolatrendszerek, vagy gyermeki mesék *helyett* Isten tulajdon igéjét hírdesse, Jézus Krisztust, aki Urunkká rendeltetett, békességünk fejedelmévé, engesztelő halála és feltámadása által. „Mily szépek a hegyeken az örömmondónak lábai, aki békességet hírdet, jót mond, szabadulást hírdet, aki ezt mondja Sionnak: Uralkodik a te Istened!" És. 52, 7.

* * *

Kegyelmének túláradó gazdagságában Isten az ő igéjét *többféleképpen* is nyujtja: nemcsak az igében, hanem a *szentségekben*, a keresztségben és úrvacsorában is. Mikor ezeket szentségeknek nevezzük, az azt jelenti, hogy bennük *Krisztus* értünk tett *művéről* van szó, nem pedig holmi általunk végzett munkáról, vagy felajánlott áldozatról. A szentség Krisztus tulajdon rendelésén nyugszik s benne, vele Krisztus *önmagába* foglal (incorporatio) s testének az egyháznak élő tagjaivá tesz.

Krisztusba való alapvető betestesítésünk a keresztség által történik meg. *Természeti* születésünk szerint a bűn és halál uralma alá vetett emberi nemhez tartozunk. *Keresztségünk* által azonban egy egészen új kapcsolatba ágyazódunk. Olyan új emberség tagjaivá leszünk, melynek feje Krisztus s amely általa Isten igazságában, új teremtés életében részesül. Ezért nevezzük a keresztséget „újjászületés fürdőjé"-nek, mert általa Istentől Krisztusban adott új létbe születünk bele.

A keresztségben valóságosan Krisztusba testesülünk, tehát halálába és feltámadásába. „Akik Krisztus Jézusba kereszteltettünk, az ő halálába kereszteltettünk." De feltámadásában való részesedésre is. Erre céloz az apostol erőteljes kifejezése, hogy „Krisztussal *eggyé* nőttünk." „Mert ha az ő halálának hasonlatossága szerint vele eggyé lettünk, feltámadásáé szerint is azok leszünk." Róm. 6, 5.

Keresztségünk által beoltattunk Krisztusba, mint szőlővesszők a tőkébe. „Krisztussal együtt megfeszíttettem. Élek pedig többé nem én, hanem él bennem a Krisztus." Mert amikor Krisztus tagjává váltunk, mind az, ami a *fejjel* és zsengével történt, *ránk* is vonatkozik. Krisztus halála a *mi* halálunk, feltámadása a *mi* feltámadásunk. Mivel Krisztussal a keresztség által kerülünk ilyen vitális viszonyba, a keresztség *szükséges az üdvösséghez*.

De a keresztség nem csupán *kezdeti* aktus. Magába foglalja az egész keresztyén életet s Krisztussal való *szüntelen* megújuló meghalásban és feltámadásban valósul meg. A megkeresztelt csak így maradhat Krisztus élő tagja, az igazi tőke élő szőlővessője — hit által. Krisztus a bűnnek *egyszersmindenkorra* halt meg. Azoknak, akik az ő testéhez tartoznak, ezért meg kell halniok „a bűn testének", melyhez Ádámban tartoznak. A keresztyén élet tehát a megfeszített

s meg is feszítendő ó-ember *folytatólagos* meg-meghalása s a *Krisztussal* megigazult életre való folytatólagos fel-feltámadás.

Ezért Luther a keresztség értelmére nézve helyesen felelt így: „A keresztség azt jelenti, hogy a bennünk levő ó-Ádám naponkénti bűnbánat és töredelmesség által vízbefojtassék és meghaljon minden bűnnel és gonosz kívánsággal együtt és viszont naponként új ember jőjjön elő és támadjon fel, aki Isten előtt igazságban és tisztaságban örökké éljen.“

Ahogy a körülmetélkedés *pecsét* volt Istennek Izrael népével kötött régi szövetségén, ugyanúgy a keresztség Isten velünk kötött új szövetségének a pecsétje. Tudva pedig, hogy Isten kegyelme mindig *élénkjövő*, megelőző kegyelem, evangélikus egyházunk szilárdan ragaszkodik a *gyermekkeresztséghez*.

Gyermekeket keresztelünk, mert a keresztség nem a *mi* hitünkön függ, hanem *Krisztus* rendelésén és benne végzett királyi cselekményén. „A hitem nem *teszi* a keresztséget, hanem *elfogadja* a keresztséget.“ A megkereszteltnek — keresztségétől a haláláig — Krisztusban kell élnie az életét, benne vele *eggyé* növekedve. Ezért az egyház kötelessége, hogy igehirdetésével és akcióival szüntelenül vésse a megkereszteltbe ennek a Krisztussal való közösségnek az értelmét, hogy megalapozódjék és növekedhessék benne!

Ha a Krisztussal való e közösség a bűn és hitetlenség által *megszakad*, a keresztség szövetsége Isten részén még mindig *érvényben* van s az ember felé szüntelen *hívás* marad a keresztség és a Krisztusban való élet kegyelméhez való töredelmes visszatérésre.

Amig a keresztség *egyszeri*, megismételhetetlen cselekmény, amely egész életünket a Krisztussal hozza viszonyba, az úrvacsorát arra kaptuk, hogy általa Krisztus állandóan táplálja és építse teste tagjait. Ahogy a páskát Isten Izrael népe Egyiptomból való kiszabadításának és az ő szövetség megkötésének emlékére tartották, úgy az úrvacsorát viszont Isten Krisztus engesztelő halála által alapított új szövetségének emlékezetére ünnepeljük. „E pohár amaz új testámentom az én vérem által; ezt cselekedjétek, valamennyiszer isszátok az én emlékezetemre. Mert valamennyiszer eszitek e kenyeret és isszátok e pohárt, az Úrnak halálát hírdessétek, amíg eljövend.“ I. Kor. 11, 25, 26.

Hogy az úrvacsora „*emlékezet*“, nem úgy értendő, mintha csupán Krisztus halálára való puszta emlékezés volna. Az úrvacsora lényege az, hogy a kenyérben és borban maga Krisztus *inkarnálódik* egyháza, teste építésére.

Krisztus valóságos jelenléte, továbbá semmiképpen sem a *mi* hitünktől függ, hanem az ő megfoghatalan kegyelmén, amellyel ő a szentségben magát adni *akarja*. A megáldott kenyér kiosztása ezekkel a szavakkal történik: „Ez a Krisztus teste.“ Itt a keresztyén

közvetlen közösségre lép az élő Urral. „A kenyér, amelyet megtörünk nem Krisztus testének közössége-e...?"

Mindnyájan részesednek Krisztusban, ki mint az egyház feje mindent magában foglal s uralkodik mindeneken. Az úrvacsorában Krisztus élete árad testén át minden ő tagjába.

A szentségekben kapott Krisztussal való élő közösségünk, lényege szerint megfoghatatlan *misztérium*. Az Írás szavait kell itt alkalmaznunk: „Életetek el van rejtve a Krisztussal Istenben." Nem csoda tehát, hogy az úrvacsora értelmezésében tévedések csúsztak néha az egyházba. Hamisnak ítéljük és elvetjük a szentségeknek mind *mágikus, mind spiritualisztikus-szimbolisztikus* értelmezését.

Mikor Krisztus a keresztségben találkozik velünk és testébe vesz, szó sincs *átlényegülésről*, mintha a keresztvíz többé nem víz volna. Krisztus éppen pontosan e tisztára *természeti* eszköz által *akar* jelen lenni s cselekedni velünk igéje erejével. De az az állítás is elferdíti a keresztség értelmét, hogy a keresztség nem *adja* a kegyelmet és szövetséget, hanem csak bizonyságot tesz róla. A keresztség lényege Krisztus és a megkeresztelt között létrejövő *valóságos kapcsolat*.

Ugyanígy: az úrvacsora lényegének elferdítése az, hogy a római katolikus egyház szerint az úrvacsorai kenyér és bor a transsubstanciáció csodájával bizonyos misztikus-mágikus módon Krisztus testévé és vérévé *változik*. Ezek *emberi* okoskodások, amelyeknek semmi köze az evangéliomhoz. Az evangéliom titka nem *ezen* a ponton van. Ellenkezőleg: itt minden tiszta és egyszerű. Az úrvacsorával is úgy vagyunk, mint az igével. Mikor Isten az evangéliomban szólni akar hozzánk, az emberi beszéd egyszerű, tiszta módján teszi azt. Egyfelől csupán *közönséges emberi* szavakat hallunk,nem alakulnak azok át semmi mássá, másfelől Isten mégis ezeket használja fel, hogy velünk kapcsolatot teremtsen és beszéljen. Viszont nem kevésbbé ferdíti el az úrvacsora értelmét az az állítás, hogy a megáldott kenyér és bor csak *jelképezi* Krisztus testét és vérét s így Krisztus valóságos jelenlétét megtagadja.

Az úrvacsora lényege Krisztus *valóságos* jelenléte. — Ahogy tetszett Istennek, hogy egyszerű emberi szavak eszköze által szóljon hozzánk, valóságos tulajdoni isteni beszéde gyanánt, anélkül, hogy az emberi szavak megszűnnének, ugyanígy tetszett Krisztusnak, hogy *ezek* által az egyszerű eszközök által jöjjön hozzánk valóságosan és igazán. Krisztus a megáldott kenyérben és kehelyben anélkül van jelen, hogy ezzel ezek a jegyek *mássá* lennének, mint *amik*. Az úrvacsora titka nem nagyobb az evangélium *egészének* a titkánál. Annak a ténynek a titka ez, hogy Isten a halál e világába elküldte az élet Fejedelmét s elhívott a vele való egységre, életében való részesedésre.

* * *

Krisztus és az ő *egyháza* elválaszthatatlanul egymáshoz tartoznak. Az egyház ott van, ahol az evangéliomot tisztán hírdetik és a szentségeket helyesen szolgáltatják ki. A tisztán hírdetett igében és a helyesen szolgáltatott szentségben viszont maga Krisztus van jelen. Az egyház a *szentek* közössége. — Nem mintha a tagjai *morális* értelemben volnának szentek, hanem mert az egyház a fejében, *Krisztusban* bírja a szentségét s mert az egyházban a Szentlélek munkálkodik a tagok megszentelődésén. Az egyház életére és munkájára alapvető fontosságú az Istentől intézményesített igehírdetői és szentségszolgáltatói hivatal. De az egyház tevékenysége nem merülhet ki az evangéliom hírdetésében. A Krisztus testének különböző tagjai egymás testi-lelki szolgálatára hivattak kölcsönös képességük és szükségük szerint. Ahol az ige munkába lép, *cselekedetek* következnek. A szeretetmunka az egyház *fémjelzése.*

Az egyház jelenkori egyik legfontosabb feladata ezért a *diakónia.* Még ha az *állam* nagy mértékben vállalja is a humanitárius és filantróp felelősséget, az egyház nem hanyagolhatja el a szeretetmunkát, sem nem tarthatja azt csupán esetleges kötelességének. Amint Krisztusnál is összetartozott az ige és a cselekedet, ugyanúgy kell lenni az egyházban is. „Jutalom nélkül szolgálunk, mint ahogy Krisztus szolgált nékünk."

Krisztus egyháza *egy* „Egy az Úr, egy a hit, egy a keresztség; egy az Isten és mindeneknek atyja." Ez az egy egyház szét van szórva az egész földön, hiszen a Szentlélek „a földön az egész keresztyénséget hívja, gyüjti, megvilágosítja, megszenteli és Jézus Krisztusnál megtartja az egy igaz hitben."

Az evangéliom azonban olyan véghetetlenül *gazdag*, hogy egyik egyházrész sem birtokolhatja annak *teljes* gazdagságát. Egyik többet ragad meg belőle, a másik kevesebbet. Egyik ezt birja, a másik azt. Éppen ezért *tanulhatnak* egymástól és *segíthetik* egymást az evangéliom egyszerűbb, gazdagabb és mélyebb megértésére.

Krisztus földi egyháza *szétosztottságának* oka nem egyszerűen csak az evangéliom túláradó gazdagságában, hanem az emberi *bűnben* is keresendő. Következésképp Urunk imádsága: „Ut omnes unum sint" *megtérésre* való felhívást jelent minden egyház számára s egységtörekvésre kötelezi őket. Viszont az egység érdekében egyik egyháznak sem kell feladnia a reábizott igazságot. A keresztyének egysége minden különbség mellett is Krisztusban már *megvan*, viszont a bűn miatt állandóan *küzdeni kell* érette.

* * *

A Krisztus evangéliomával közénk betört új lelkivilágot egyedül ugyanaz az evangéliom kormányozza. Viszont az az új világ egy régi világba jött és Isten ezt is meg akarja tartani és kormányozni, hogy megóvja a gonosz hatalmak kaoszba-süllyesztésétől. Ezért Isten

ezt a régi világot törvénnyel és világi renddel kormányozza. Ez az értelme Luther *két* — lelki és világi — birodalomról szóló tanításának.

Ezt a két birodalmat azonban nem szabad összezavarnunk. Tévedés azt hinni, hogy ez a világ egyszeresak áttökéletesedik új világgá, vagy hogy az új világ csak fantázia.

Ugyancsak elferdítése a két birodalomról szóló tanításnak az is, hogy Istent csak a lelki birodalom, az egyház érdekli és illeti, viszont a világi birodalom, az állam a maga, Istentől függetlenített, önmagából merített *autonom* törvényei szerint élhet. A politikai és társadalmi élet autonomiájának a gondolata *teljes meghamisítása* Luther felfogásának. A világi birodalom éppen úgy Isten tulajdona, mint a lelki birodalom, csakhogy az előbbit törvényével, az utóbbit evangéliomával kormányozza.

Az egyház hivatása az igehírdetés. *Világi* ügyekkel való foglalkozás nem az egyház dolga. Ez nem azt jelenti, hogy az egyháznak *semmi köze* a világi (szociális élet, állam) dolgaihoz. A napi és pártpolitika nem tartozik az egyházra, de az igen, hogy az egész politikai élet Isten igéjének a fénye alá kerüljön. Ebben az értelemben az egyház az állam lelkiismerete s ha az állam megsértené Isten törvényét, az ige ítéletét kell feléje hírdetnie.

„Az egyház igazi kincse Isten dicsőségének és kegyelmének szentséges evangélioma.“ Isten azt kívánja, hogy ezt a kincset használjuk. Azért hát szüntelen igyekvéssel imádkozzunk azért, hogy talentumunkat ne gondos elásással igyekezzünk megőrizni, hanem ránkbizó Urunk szolgálatában való forgatással. S tegyük ezt azzal az örvendező bizodalommal, hogy aki keresztjével és feltámadásával döntően megtörte az ördög hatalmát, ügyét bizonnyal döntő győzelemre is viszi s részt ad nekünk minden hívővel együtt győzelmében és dicsőségében.

Baross-nyomda (Harangszó nyomdája), Koncz József Győr, Bajcsy-Zsilinszky-út 24. Tel. 7-63.